

Sygn. akt I C 1197/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lipca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Kirsch

Protokolant: st. sek. sąd. Joanna Makać

po rozpoznaniu w dniu 7 lipca 2020 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. R. (1), M. R. (2) i M. R. (3)

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zadośćuczynienie i odszkodowania

I. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki M. R. (1) kwotę **85.000 zł** (osiemdziesiąt pięć tysięcy złotych) tytułem zadośćuczynienia, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 105.000 zł (sto pięć tysięcy złotych) od dnia 15 marca 2018 r. do dnia 22 marca 2018 r.,

- od kwoty 85.000 zł (osiemdziesiąt pięć tysięcy złotych) od dnia 23 marca 2018 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda M. R. (2) kwotę **85.000 zł** (osiemdziesiąt pięć tysięcy złotych) tytułem zadośćuczynienia, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 105.000 zł (sto pięć tysięcy złotych) od dnia 15 marca 2018 r. do dnia 22 marca 2018 r.,

- od kwoty 85.000 zł (osiemdziesiąt pięć tysięcy złotych) od dnia 23 marca 2018 r. do dnia zapłaty,

III. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki M. R. (3) kwotę **85.000 zł** (osiemdziesiąt pięć tysięcy złotych) tytułem zadośćuczynienia, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 105.000 zł (sto pięć tysięcy złotych) od dnia 15 marca 2018 r. do dnia 22 marca 2018 r.,

- od kwoty 85.000 zł (osiemdziesiąt pięć tysięcy złotych) od dnia 23 marca 2018 r. do dnia zapłaty,

IV. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki M. R. (1) kwotę **30.000 zł** (trzydzieści tysięcy złotych) tytułem odszkodowania, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 marca 2018 r. do dnia zapłaty,

V. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda M. R. (2) kwotę **30.000 zł** (trzydzieści tysięcy złotych) tytułem odszkodowania, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 marca 2018 r. do dnia zapłaty,

VI. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki M. R. (3) kwotę **30.000** zł (trzydzieści tysięcy złotych) tytułem odszkodowania, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 marca 2018 r. do dnia zapłaty,

VII. w pozostałej części powództwo M. R. (1), M. R. (2) i M. R. (3) oddala,

VIII. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów M. R. (1), M. R. (2) i M. R. (3) kwoty po 6.660,45 zł (sześć tysięcy sześćset sześćdziesiąt złotych i czterdzieści pięć groszy) na rzecz każdego z nich tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu,

IX. zwraca powodom M. R. (1), M. R. (2) i M. R. (3) ze Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Siedlcach) kwotę 659,97 zł (sześćset pięćdziesiąt dziewięć złotych i dziewięćdziesiąt siedem groszy) tytułem niewykorzystanej części zaliczki na poczet wynagrodzenia biegłej psycholog M. M. (1) za sporządzenie opinii w sprawie.

Sygn. akt I C 1197/18

UZASADNIENIE

W dniu 3 października 2018 r. wpłynął do Sądu Okręgowego w Siedlcach pozew małoletnich M. R. (1), M. R. (2) i M. R. (3) reprezentowanych przez przedstawicielkę ustawową matkę M. R. (4), w którym każdy z powodów wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. następujących kwot:

1) zadośćuczynienia w kwocie 165.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty:

- 115.000 zł od dnia 13 marca 2018 r. do dnia zapłaty,

- 50.000 zł od dnia 24 czerwca 2018 r. do dnia zapłaty,

2) odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w kwocie 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 marca 2018 r. do dnia zapłaty.

Powodowie wnieśli również o zasądzenie od pozwanego na rzecz każdego z nich zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podnieśli, że w dniu 28 maja 2017 r. w miejscowości W., doszło do wypadku komunikacyjnego, podczas którego kierująca samochodem marki O. (...) M. W. naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, w wyniku czego w trakcie wykonywania na skrzyżowaniu manewru skrętu w lewo, nie ustąpiła pierwszeństwa przejazdu jadącemu z przeciwka motocyklowi marki H. (...), którym kierował P. R., w wyniku czego kierujący motocyklem uderzył w prawe przednie drzwi samochodu osobowego, doznając rozległych obrażeń ciała, które skutkowały jego zgonem na miejscu zdarzenia. W sprawie przedmiotowego wypadku prowadzone było postępowanie karne przed Sądem Rejonowym w Garwolinie, sygnatura akt II K 857/17, w którym sprawczyni wypadku została skazana wyrokiem z dnia 7 czerwca 2018 r.

Powodowie podali, że w piśmie z dnia 12 lutego 2018 r. zgłosili szkodę pozwanemu towarzystwu ubezpieczeń, które decyzją z dnia 22 marca 2018 r. przyznało na rzecz każdego z powodów kwotę po 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę oraz kwotę po 20.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci ojca. Pomimo złożenia od powyższej decyzji odwołania, w piśmie z dnia 14 czerwca 2018 r. pozwany poinformował, że odmawia powodom wypłaty dalszych kwot tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania.

W dalszej części uzasadnienia, powodowie szczegółowo scharakteryzowali relacje i więzi łączące ich ze zmarłym P. R., który był ich ojcem. Stwierdzili, że jego nagła śmierć wywołała u nich poczucie cierpienia, lęku oraz braku stabilizacji i bezpieczeństwa. Okres ich beztroskiego dzieciństwa zmienił się w żałobę i poczucie bólu po stracie jednego z rodziców. Uznali w związku z powyższym, że odpowiednią kwotą zadośćuczynienia będzie przynajmniej kwota po 200.000

zł na rzecz każdego z powodów. W uzasadnieniu pozwu podniesiono również, że śmierć P. R. miała zdecydowany wpływ na sytuację życiową małoletnich powodów, którzy zostali pozbawieni finansowego wsparcia ojca i możliwości zaspokajania bytowych potrzeb z jego strony, który pozostawał głównym żywicielem rodziny.

W dniu 8 kwietnia 2019 r. wpłynęła do akt sprawy odpowiedź na pozew pełnomocnika pozwanego, w której nie uznano powództwa, wniesiono o jego oddalenie w całości i zasądzenie od każdego z powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwane towarzystwo przyznało swoją odpowiedzialność za skutki przedmiotowego wypadku i potwierdziło wypłatę na rzecz każdego z powodów stosownych kwot, tj. po 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia i po 20.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej. Pełnomocnik pozwanego stwierdził, że dotychczas wypłacone kwoty rekompensują krzywdy i szkody powodów, a dalej idące z tego tytułu żądania są wygórowane i nieudowodnione (k. 64-66v).

Na rozprawie w dniu 26 kwietnia 2019 r. pełnomocnicy stron podtrzymywali swoje stanowiska, zaś na rozprawie w dniu 7 lipca 2020 r. pełnomocnik powodów nadal podtrzymywał stanowisko zawarte w pozwie.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W dniu 28 maja 2017 r. w miejscowości W., miał miejsce wypadek drogowy, w wyniku którego śmierć na miejscu zdarzenia poniósł P. R.. Kierujący motocyklem marki H. (...) P. R. nie naruszył zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym i w zaistniałej sytuacji nie miał możliwości uniknięcia wypadku. W motocyklu nie stwierdzono widocznych wad, które mogłyby istnieć przed zdarzeniem. Stan techniczny motocykla nie miał wpływu na zaistnienie i przebieg wypadku.

Sprawca zdarzenia M. W. została uznana winną spowodowania wypadku drogowego i skazana za ten czyn wyrokiem Sądu Rejonowego w Garwolinie, wydanym w dniu 7 czerwca 2018 r. w sprawie II K 857/17.

(...) S.A. z siedzibą w W. przyjął swoją odpowiedzialność za skutki przedmiotowego zdarzenia.

P. R. w chwili śmierci miał 47 lat. Był ojcem małoletnich powodów M. R. (1), M. R. (3) i M. R. (2). Bezpośrednio przed śmiercią zamieszkiwał wraz z żoną M. R. (4) oraz trójką małoletnich dzieci w domu jednorodzinnym w miejscowości S..

W chwili śmierci P. R. małoletni powodowie mieli odpowiednio: M. 13 lat, M. 11 lat i M. blisko 8 lat.

Więzi emocjonalne każdego z dzieci z ojcem były stabilne, pozytywne, pogłębione, trwałe, oparte na ufnym, bezpiecznym przywiązaniu. Każde z dzieci przeżywało po stracie ojca zaskoczenie, smutek, stratę, silnie zaburzone poczucie bezpieczeństwa. Śmierć ojca przerwała harmonijny rozwój ich więzi z nim, zaburzyła poczucie i potrzebę bezpieczeństwa, spowodowała cierpienia psychiczne, które wiązało się z poczuciem bólu i dyskomfortu. Nie spowodowała jednak wystąpienia objawów zaburzeń psychicznych u żadnego z powodów, ale była dla każdego z nich głębokim i negatywnym doświadczeniem emocjonalnym. Małoletni M. R. (1) i M. R. (2) przeżyli zwyczajową żałobę po śmierci ojca, która nie trwała dłużej niż rok i została zakończona. Małoletnia M. R. (3), z racji wieku i możliwości rozwojowych, nie była zdolna do przeżycia żałoby, ale doświadczyła silnych emocji.

Do śmierci ojca P. R., małoletni powodowie pozostawali na wyłącznym utrzymaniu swoich rodziców.

M. R. (4) do 2018 r. zatrudniona była na stanowisku doradcy do spraw sprzedaży w spółce zajmującej się sprzedażą i serwisowaniem samochodów. W 2015 r. uzyskała dochód w kwocie około 45.000 zł, zaś w 2016 r. – około 39.000 zł. Obecnie matka małoletnich powodów zajmuje się prowadzeniem sklepu internetowego, jej dochody są nieznaczne.

P. R. w okresie kilku lat przed śmiercią wykonywał kilka zawodów. Początkowo zatrudniony był jako pracownik ochrony, a następnie pracował w izbie skarbowej na podstawie umowy o pracę. W 2014 r. w zeznaniu podatkowym wykazał dochód w kwocie 104.287 zł, w 2015 r. – 105.960 zł, a w 2016 r. – 97.350 zł. W 2016 r. P. R. zakończył zatrudnienie w izbie skarbowej i rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej, w ramach której zajmował się

doradztwem i pośrednictwem finansowym. Bezpośrednio przed śmiercią osiągał dochody na poziomie kilku tysięcy złotych netto miesięcznie.

Małoletni powodowie pozostają obecnie na utrzymaniu matki. Otrzymują rentę po ojcu w łącznej kwocie około 2.800 zł miesięcznie (po około 930 zł na każdego z nich).

W piśmie z dnia 12 lutego 2018 r. powodowie zgłosili pozwanemu swoje roszczenia w zakresie zadośćuczynienia i odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej. Każdy z nich wniósł o przyznanie i wypłatę zadośćuczynienia w kwocie 150.000 zł oraz odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej w kwocie 50.000 zł.

W dniu 13 marca 2018 r. pozwane towarzystwo wypłaciło każdemu z powodów tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią osoby bliskiej kwotę 15.000 zł, traktując je jako świadczenie bezsporne. W piśmie z dnia 22 marca 2018 r. pozwany poinformował przedstawicielkę ustawową małoletnich powodów o ostatecznym ustaleniu należnych świadczeń na następującym poziomie: 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz 20.000 zł tytułem stosownego odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej. W związku z wcześniejszą wypłatą niespornej kwoty 15.000 zł, pozwany dokonał dopłaty na rzecz każdego z dzieci kwoty po 40.000 zł.

W piśmie z dnia 23 maja 2018 r., stanowiącym reklamację do decyzji z dnia 22 marca 2018 r., powodowie wnieśli o ponowne przeanalizowanie sprawy i dokonanie dopłat do wypłaconych uprzednio kwot. Podwyższyli jednocześnie żądanie w zakresie zadośćuczynienia w związku ze śmiercią osoby bliskiej do kwoty po 200.000 zł na rzecz każdego z małoletnich dzieci P. R..

Pismem z dnia 14 czerwca 2018 r. pozwane towarzystwo poinformowało o podtrzymaniu dotychczasowej decyzji i braku podstaw do dokonania dopłat świadczeń na rzecz powodów.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów: pisma z dnia 12 lutego 2018 r. stanowiącego zgłoszenie szkody (k. 21-27), pisma z dnia 23 maja 2018 r. stanowiącego odwołanie od decyzji ubezpieczyciela (k. 28-31), decyzji pozwanego z dnia 22 marca 2018 r. (k. 32-40), pisma pozwanego z dnia 14 czerwca 2018 r. stanowiącego odpowiedź na reklamację powodów (k. 41-43), odpisów skróconych aktów urodzenia powodów (k. 49-51), dokumentacji zgromadzonej w postępowaniu likwidacyjnym (k. 70), zeznań świadków M. S., M. O., S. J., O. J. i D. T. – wszystkie zarejestrowane na rozprawie w dniu 26 kwietnia 2019 r., opinii sądowo-psychologicznej biegłej M. M. (1) z dnia 16 września 2019 r. (k. 92-99), opinii biegłych sporządzonych w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez Prokuraturę Rejonową w Garwolinie w sprawie PR Ds.797.2016 (k. 123-136), wyroku Sądu Rejonowego w Garwolinie wydanego w dniu 7 czerwca 2018 r. w sprawie II K 857/17 (k. 137-138), zeznań przedstawicielki ustawowej małoletnich powodów M. R. (4) zarejestrowanych na rozprawie w dniu 7 lipca 2020 r.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, dodany został do art. 446 kc paragraf 4 o treści: „sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę”. Zatem zobowiązanym do naprawienia szkody na podstawie art. 446 par. 4 kc jest podmiot, który ponosi odpowiedzialność deliktową za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia, a w konsekwencji śmierć bezpośrednio poszkodowanego.

W myśl art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. – o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, „z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia”. Artykuł 35 stanowi natomiast, iż „ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła

szkodę w związku z ruchem tego pojazdu”. Zatem nie ulega wątpliwości, że co do zasady ciąży na pozwanym (...) S.A. z siedzibą w W. obowiązek odszkodowawczy, ponieważ sprawczyni wypadku zawarła z pozwanym umowę ubezpieczenia w zakresie oc i wypadek zdarzył się w okresie odpowiedzialności pozwanego (fakt przyznany przez pozwanego).

Przewidziane w art. 446 par. 4 kc zadośćuczynienie ma kompensować uszczerbek niemajątkowy doznany przez najbliższych członków rodziny zmarłego. Kompensacji podlega krzywda, a więc w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny. Zadośćuczynienie pieniężne przyznane na podstawie art. 446 par. 4 kc ma na celu przede wszystkim złagodzenie cierpień fizycznych i psychicznych członków rodziny będących wynikiem śmierci najbliższej osoby, a także ma pomóc im przystosować się do nowej rzeczywistości. Kwestia zadośćuczynienia pieniężnego stwarza wiele problemów w praktyce, gdyż szkoda niemajątkowa jest bardzo trudna do ustalenia i wymierzenia. Przepisy kodeksu nie zawierają żadnych kryteriów, jakie należy uwzględniać przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego, w dużej mierze wypracowała je judykatura, szczególnie orzecznictwo Sądu Najwyższego. W ocenie Sądu, odnośnie wysokości zadośćuczynienia jedynie pomocniczo można się odwołać do orzecznictwa dotyczącego art. 445 kc. Wynika to z faktu, że art. 446 par. 4 kc nie wiąże wystąpienia krzywdy ze szkodą ujętą w kategoriach medycznych. I tak, w wyroku z dnia 26 lutego 1962 r. ((...), OSNCP 1963 nr 5, poz.107) Sąd Najwyższy stwierdził, iż „zadośćuczynienie z art. 445 kc ma przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość”. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1998 r. (II CKN 756/97 nie publ.) „treść art. 445 pozostawia – z woli ustawodawcy - swobodę sądowi orzekającemu w ustalaniu wysokości zadośćuczynienia i pozwala – w okolicznościach rozpoznawanej sprawy – uwzględnić indywidualne właściwości i subiektywne odczucia osoby pokrzywdzonej”. Jak słusznie zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 kwietnia 2010 r. (I ACa 178/10) – mierzenie skali cierpienia osoby, która nie doznała uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia, pozostaje poza możliwościami dowodowymi Sądu i zakładu ubezpieczeń. Tym samym zadośćuczynienie ma kompensować nie tyle doznany ból spowodowany śmiercią osoby bliskiej, lecz przedwczesną utratę członka rodziny. Nie oznacza to jednak, że nie należy brać pod uwagę takich okoliczności jak: poczucie osamotnienia, cierpienie moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, stopień w jakim pozostali członkowie rodziny będą umieli odnaleźć się w nowej rzeczywistości i na ile zdolni są zaakceptować obecny stan rzeczy. Należy za Sądem Apelacyjnym w Łodzi powtórzyć, że z uwagi na ciężar gatunkowy dobra osobistego w postaci prawa do życia w rodzinie, powinno ono w hierarchii wartości zasługiwać na wzmożoną w porównaniu z innymi dobrami ochronę. Naruszenie tego dobra stanowi dalece większą dolegliwość psychiczną dla członka rodziny zmarłego, niż w przypadku innych dóbr, a jej skutki rozciągają się na całe życie osób bliskich.

W ocenie Sądu, przyznane małoletnim powodom w toku postępowania likwidacyjnego kwoty, nie rekompensują w całości doznanych przez nich krzywd. Nie ulega wątpliwości, iż powodowie należą do kręgu najbliższych członków rodziny, spełniając tym samym warunki podmiotowe przewidziane w art. 446 par. 4 kc. Zażyłość relacji łączących powodów ze zmarłym, przedstawiona w zeznaniach ich matki M. R. (4), znajduje potwierdzenie choćby w dowodach w postaci zeznań świadków: M. S., M. O., S. J., O. J. i D. T. (wszystkie zarejestrowane na rozprawie w dniu 26 kwietnia 2019 r.). W świetle tych dowodów nie ulegało wątpliwości, że więzi każdego z powodów (małoletnich dzieci) ze zmarłym ojcem P. R. były stabilne, pozytywne, pogłębione, trwałe, oparte na ufnym i bezpiecznym przywiązaniu.

Sąd nie znalazł jakichkolwiek podstaw do zakwestionowania zeznań matki małoletnich powodów M. R. (4) oraz zeznań świadków w tej części, w której dotyczą one rozmiaru krzywdy powodów po stracie taty, albowiem – zdaniem Sądu – są one szczerze, spójne, konsekwentne i logiczne.

W zakresie roszczeń o zadośćuczynienie, zgłoszonych w niniejszej sprawie przez małoletnich powodów stwierdzić należy, że wiek małego dziecka nie może prowadzić do negowania bądź umniejszania jego krzywdy. W niektórych przypadkach niski wiek dziecka winien być wręcz postrzegany jako czynnik zwiększający rozmiar krzywdy. Poczucie krzywdy jest na ogół procesem będącym znacząco rozciągniętym w czasie. W przypadku małego dziecka częstokroć nie chodzi o to, że nie jest ono jeszcze w stanie zrozumieć i dogłębnie odczuć straty, tak jak najprawdopodobniej było to w przypadku małoletnich powodów M., M. i M. R. (3). O istnieniu i rozmiarze krzywdy dziecka doznanej wskutek śmierci rodzica decyduje przede wszystkim pozbawienie na przyszłość udziału rodzica w jego życiu, rozwoju, dorastaniu,

dojrzwaniu. Co więcej, pozbawienie opieki, miłości oraz innych uczuć ze strony rodzica. W dacie zamknięcia rozprawy można jedynie mówić o tego rodzaju uszczerbku i jego rozmiarze w kategoriach prawdopodobieństwa, ponieważ nie sposób przesądzić, jak rzeczywiście w przyszłości rozwijałyby się więź pomiędzy rodzicem i dzieckiem, czy byłaby zażyła i prawidłowa, czy też z jakichś względów nie. Biorąc jednak pod uwagę jakość więzi, która miała miejsce pomiędzy ojcem i dziećmi zanim doszło do śmierci P. R., ustalenia takie i przewidywania co do tego, niewątpliwie mieszczą się w ramach swobodnej oceny dowodów. Jeszcze raz należy podkreślić, że bardzo często skutki śmierci rodzica rozciągają się na wiele kolejnych lat, a zatem nie sposób nie brać tego rodzaju przewidywań pod uwagę.

Dla ustalenia skutków, jakie dla małoletnich powodów spowodowała śmierć ojca P. R., ewentualnych negatywnych przeżyć związanych z nagłą utratą osoby bliskiej oraz wpływu doznanej krzywdy na ich życie i codzienne funkcjonowanie, niewątpliwym wpływ miała opinia biegłej psycholog M. M. (1). W przekonaniu Sądu, biegła dokonała analizy dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy oraz przeprowadziła wywiady z matką powodów oraz samymi powodami zgodnie z doświadczeniem zawodowym oraz wskazaniem wiedzy z zakresu psychologii, a następnie wyciągnęła adekwatne i logiczne wnioski. W świetle opinii biegłej nie ulega wątpliwości, że pomiędzy dziećmi i ojcem istniały stabilne, pozytywne, pogłębione i trwałe więzi emocjonalne, oparte na ufnym i bezpiecznym przywiązaniu. Każde z dzieci przeżyło po stracie ojca zaskoczenie, smutek, stratę, a dodatkowo silnie zostało zaburzone ich poczucie bezpieczeństwa. Biegła szczegółowo przedstawiła możliwe skutki śmierci ojca, które mogą ujawnić się w przyszłości i mieć wpływ na funkcjonowanie powodów. W ocenie Sądu Okręgowego, przedmiotowa opinia jest rzeczowa, jasna, wyczerpująca oraz przekonująco uzasadniona i dlatego należało ją podzielić i uznać za pełnowartościowy materiał dowodowy.

Mając na uwadze powyższą argumentację, Sąd doszedł do przekonania, iż adekwatnymi do rozmiaru doznanych przez powodów krzywd, będą kwoty po 120.000 zł na rzecz każdego z nich. W toku postępowania likwidacyjnego na rzecz M. R. (1), M. R. (2) i M. R. (3) wypłacone zostało zadośćuczynienie w kwocie po 35.000 zł, dlatego też Sąd zasądził na rzecz każdego z powodów tytułem uzupełniającego zadośćuczynienia, w związku ze śmiercią ojca, kwotę po **85.000 zł**. Ponad wskazaną powyżej kwotę, roszczenie każdego z powodów, w części obejmującej zadośćuczynienie, jako wygórowane zostało oddalone.

Roszczenia powodów o przyznanie i wypłatę zadośćuczynienia zostały zgłoszone w piśmie z dnia 12 lutego 2018 r. Mimo, że w dniu 13 marca 2018 r. pozwany przyznał i wypłacił każdemu z powodów, tytułem niespornej części zadośćuczynienia, kwotę po 15.000 zł, to jednak ustawowy trzydziestodniowy termin do likwidacji szkody upłynął w stosunku do każdego z powodów z końcem dnia 14 marca 2018 r. W ocenie Sądu Okręgowego, nie było żadnych uzasadnionych okoliczności, dla których pozwany w okresie ustawowego terminu 30 dni nie przyznał i nie wypłacił powodom zadośćuczynienia w należnej wysokości, tj. w kwocie po 120.000 zł na rzecz każdego z nich. Skoro w powyższym terminie pozwany jedynie częściowo zaspokoił roszczenia powodów, wypłacając kwoty po 15.000 zł, to oznacza, że od dnia 15 marca 2018 r. pozostawał w zwłoce z zapłatą brakującej części zadośćuczynienia, tj. 105.000 zł na rzecz każdego z powodów. W dniu 22 marca 2018 r. pozwany dopłacił każdemu z powodów kwotę po 20.000 zł tytułem uzupełniającego zadośćuczynienia, pozostając w zwłoce od dnia 23 marca 2018 r. z zapłatą kwoty po 85.000 zł. Mając powyższe na uwadze, Sąd zasądził na rzecz każdego z powodów odsetki ustawowe za opóźnienie: od kwoty 105.000 zł za okres od dnia 15 marca 2018 r. do dnia 22 marca 2018 r. oraz od kwoty 85.000 zł za okres od dnia 23 marca 2018 r. do dnia zapłaty.

Zgodnie z art. 446 par. 3 kc "sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli skutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej". W okresie poprzedzającym wprowadzenie do krajowego porządku prawnego normy art. 446 par. 4 kc, orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych było zgodne i stało na stanowisku, że odszkodowanie przewidziane w art. 446 par. 3 kc obejmowało zarówno szkody o charakterze materialnym, jak również trudne do obliczenia szkody, które nie mają charakteru materialnego, ale polegają na obiektywnym pogorszeniu sytuacji życiowej konkretnej osoby. Twierdzono, że śmierć bezpośrednio poszkodowanego może wywołać liczne następstwa dla członków jego rodziny, jak np. uczucie osamotnienia, osłabienie energii życiowej i przyspieszenie choroby. Pogorszenie sytuacji życiowej mogło zatem polegać nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, lecz także na utracie realnej możliwości polepszenia

warunków życia. Pogorszenie ujmowano zatem jako doznanie silnego wstrząsu psychicznego na skutek tragicznej śmierci osoby najbliższej, co pociąga za sobą osłabienie aktywności życiowej, zwiększenie wydatków. Nie było oczywiście możliwe ściśle, pieniężne wyliczenie rozmiarów szkód i dlatego też art. 446 par. 3 kc posługuje się sformułowaniem „stosownego odszkodowania”. W doktrynie prawa cywilnego ugruntowane było stanowisko, że pogorszenie sytuacji życiowej, przewidziane w art. 446 par. 3 kc, zachodzi zarówno wtedy, gdy szkody spowodowane przez śmierć osoby najbliższej mają w pewnym stopniu charakter materialny, jak i wówczas, gdy szkody te takiego charakteru nie mają, lecz polegają na obiektywnym pogorszeniu sytuacji życiowej danej osoby.

W aktualnym orzecznictwie sądów powszechnych słusznie zarysowuje się wyraźna tendencja, zwłaszcza po wprowadzeniu do porządku prawnego normy art. 446 par. 4 kc, do węższego ujmowania instytucji „stosownego odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej”. Stąd wniosek, że odszkodowanie z art. 446 par. 3 kc ma rekompensować stratę w sferze majątkowej wywołaną śmiercią osoby bliskiej, a nie krzywdę spowodowaną cierpieniami psychicznymi na skutek śmierci osoby bliskiej. Tego rodzaju krzywda podlega bowiem kompensacie na podstawie art. 446 par. 4 kc. Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego, jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, ale tylko takie, które wpływają na ich sytuację materialną, nie obejmują natomiast krzywd niemajątkowych.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie przekonuje, że wskutek śmierci ojca P. R. rzeczywiście doszło do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej jego małoletnich dzieci. Z załączonych do akt postępowania likwidacyjnego (w formie elektronicznej), które zostało przeprowadzone przez pozwane towarzystwo ubezpieczeń, zeznań podatkowych P. R. za lata 2014-2016 wynika, że jego dochód kształtował się w tym czasie na poziomie około 100.000 zł rocznie. Z zeznań przedstawicielki ustawowej małoletnich powodów M. R. (4) wynikało, że w 2016 r. jej mąż rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej, w ramach której zajmował się doradztwem i pośrednictwem finansowym. Twierdziła, że działalność męża przynosiła dochody na poziomie kwoty około 6-7 tysięcy zł netto miesięcznie. Z kolei M. R. (4) do 2018 r. zatrudniona była na stanowisku doradcy do spraw sprzedaży w spółce zajmującej się sprzedażą i serwisowaniem samochodów, a jej wynagrodzenie za pracę niewiele przekraczało kwotę 2.000 zł netto miesięcznie. Obecnie „rozkręca” ona sklep internetowy i jej dochody są niewielkie. Oznacza to, że przez okres wielu lat przed śmiercią P. R., jego wynagrodzenie za pracę bądź dochody z prowadzonej działalności gospodarczej kilkakrotnie przewyższały uposażenie żony M. R. (4). Powyższe ustalenia czynią zasadną konstatację, że to głównie ojciec małoletnich powodów P. R. odpowiedzialny był za finansowe i bytowe bezpieczeństwo swojej rodziny.

W związku z powyższym Sąd uznał, że zasadną i adekwatną do rozmiaru szkody kwotą stosownego odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej powodów, będzie łączna kwota po 50.000 zł na rzecz każdego z nich. Ustalając wysokość należnego powodom odszkodowania, Sąd wziął w szczególności pod uwagę, iż wobec braku jakichkolwiek własnych możliwości zarobkowych, w zdecydowanie dłuższej perspektywie czasowej wszyscy małoletni powodowie mogli liczyć na dostarczanie środków utrzymania przez ojca. Biorąc pod uwagę, że w toku postępowania likwidacyjnego wszyscy powodowie otrzymali z tego tytułu jedynie kwoty po 20.000 zł, Sąd tytułem uzupełniającego odszkodowania zasądził na rzecz każdego z nich kwoty po **30.000 zł**.

Odsetki ustawowe za opóźnienie od kwot przyznanego odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, zasądzone zostały na rzecz każdego z powodów od dnia 15 marca 2018 r. do dnia zapłaty, tj. od pierwszego dnia przypadającego po upływie ustawowego terminu 30 dni, w którym pozwany winien prawidłowo zlikwidować szkodę i wypłacić na rzecz powodów pełne zgłoszone we wniosku o likwidację szkody kwoty, tj. po 50.000 zł.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 kpc uznając, że zaistniały przesłanki do ich stosunkowego rozdzielenia. Z uwagi na istniejące pomiędzy powodami współuczestnictwo formalne, koszty procesu powinny być rozdzielone pomiędzy pozwanego i każdego z powodów oddzielnie.

Każdy z powodów dochodził w sprawie łącznej kwoty 195.000 zł, a na rzecz każdego z nich zasądzona została łączna kwota po 115.000 zł, co oznacza, że każdy z powodów wygrał sprawę w 59 procentach, zaś pozwany wygrał ją w

odniesieniu do każdego z powodów w 41 procentach. Na koszty poniesione przez każdego z powodów składały się następujące kwoty: 9.750 zł – opłata sądowa od pozwu, 5.400 zł – minimalne wynagrodzenie pełnomocnika z tytułu zastępstwa procesowego, 34 zł – łączna opłata skarbową od udzielonych pełnomocnictw, co łącznie daje kwotę 15.184 zł. I teraz, 59% z tej wartości, to kwota 8.958,56 zł. W odniesieniu do każdego z powodów pozwany poniósł koszty, na które składały się następujące kwoty: 5.400 zł – minimalne wynagrodzenie pełnomocnika z tytułu zastępstwa procesowego i 5,67 zł – trzecia część opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, co łącznie daje kwotę 5.405,67 zł. I teraz, 41% z tej wartości, to kwota 2.216,32 zł. Różnica obu powyższych kwot (8.958,56 – 2.216,32) daje kwotę po 6.742,24 zł na korzyść każdego z powodów.

Koszty opinii biegłej Sąd rozliczył przyjmując jako wartość przedmiotu sporu całość dochodzonego roszczenia przez wszystkich powodów, ponieważ w jednakowej mierze skorzystali oni z tegoż dowodu, bez względu na kwoty dochodzone przez każdego z nich. Łącznie powodowie dochodzili wartości 585.000 zł, a zasądzona została na ich rzecz łączna kwota 345.000 zł, co oznacza że wygrali sprawę również w 59%, a pozwany wygrał ją w 41%. Powodowie zapłacili zaliczkę na poczet kosztów opinii biegłej w kwocie 800 zł, ale przyznając wynagrodzenie biegłej, Sąd wykorzystał tę zaliczkę jedynie do kwoty 140,03 zł. Pozwany również uiścił zaliczkę w kwocie 800 zł, i została ona w całości wykorzystana w sprawie na potrzeby przyznanego biegłej wynagrodzenia.

Wynagrodzenie za sporządzenie opinii przyznane i wypłacone zostało biegłej M. M. (1) w kwocie 940,03 zł.

Przegrywając sprawę (w odniesieniu do wszystkich powodów łącznie) w 59 procentach, pozwany winien ponieść koszty opinii biegłej do kwoty 554,62 zł (940,03 x 59%), a jak podniesiono powyżej, poniósł je do kwoty 800 zł. Oznacza to, że nadpłacił kwotę 245,38 zł (800 – 554,62), która po podzieleniu na 3, daje po stronie każdego z powodów niedopłatę w kwocie po 81,79 zł (245,38 podzielić na 3).

Ostatecznie zatem, każdemu z powodów należała się od pozwanego, z tytułu częściowego zwrotu kosztów procesu, kwota po 6.660,45 zł (6.742,24 – 81,79).

Jak podniesiono powyżej, wpłacona przez powodów zaliczka na poczet kosztów opinii biegłej w kwocie 800 zł, wykorzystana została jedynie do kwoty 140,03 zł, i dlatego też w ostatnim punkcie wyroku Sąd nakazał zwrócić powodom kwotę 659,97 zł – tytułem niewykorzystanej części tejże zaliczki.

Mając na uwadze powyższą argumentację, Sąd na podstawie art. 446 par. 3 i 4 kc orzekł jak w wyroku.